

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, 24.09.2018 r.

**Zastępczyni Rzecznika Praw Obywatelskich
Hanna Machińska**

IX.517.225.2016.MK

**Pan
gen. Jacek Kitliński
Dyrektor Generalny
Służby Więziennej
ul. Rakowiecka 37a
02-521 Warszawa**

Szanowny Panie Generale,

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich podjęte zostało postępowanie wyjaśniające w sprawie skargi pana Rafała ..., który żalił się na niewłaściwe realizowanie w Zakładzie Karnym ..... prawa osadzonych do otrzymania paczki żywnościowej. Podnosił m.in., że w ramach tzw. e-paczki nie można zamówić owoców i warzyw.

Zarzut ten był już badany przez Rzecznika Praw Obywatelskich w związku z wcześniejszą skargą osadzonego. Przeprowadzone wówczas postępowanie wyjaśniające wykazało, że niedopuszczenie do sprzedaży owoców i warzyw administracja jednostki uzasadniała względami bezpieczeństwa. W wystąpieniu skierowanym w tej sprawie do Zastępcy Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (pismo z dnia 23 maja 2016 r.) Rzecznik wskazywał, że wprowadzenie tzw. e-paczki, realizowanej za pośrednictwem kantyny, wyłącznie z artykułów dostarczonych przez kantynę, miało służyć bezpieczeństwu jednostki, eliminując możliwość nielegalnego przekazywania skazanym tą drogą przedmiotów niedozwolonych, a dzięki przyjęciu tego rozwiązania asortyment towarów przekazywanych w paczkach miał zostać rozszerzony. Centralny Zarząd Służby Więziennej podzielił stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich uznając, iż wprowadzanie ograniczeń asortymentu towarów przekazywanych w paczkach nie znajduje uzasadnienia (pismo z dnia 30 czerwca 2016 r., BSW-0510/552/71/16). Powiadomiono także, że administracja Zakładu

Karnego ....., po dokonaniu stosownych ustaleń z podmiotem prowadzącym kantinę, rozpocznie realizację zamówień na owoce i warzywa w drodze e-paczki.

W toku obecnie prowadzonego postępowania wyjaśniającego ustalono, że brak w dalszym ciągu owoców i warzyw w asortymencie towarów dostępnych w Zakładzie Karnym .... w ramach e-paczki, wynika tym razem z decyzji .... – podmiotu realizującego uprawnienia osadzonych do otrzymania paczek żywnościowych. .... stoi na stanowisku, że nie ma możliwości realizacji zamówienia na paczkę zawierającą owoce lub warzywa z uwzględnieniem dokładnej wagi zamówionego i opłaconego towaru (np. 1 kg). Niedopuszczalne jest natomiast dzielenie (krojenie) owoców i warzyw dostarczanych w paczkach celem osiągnięcia zamówionej wagi, gdyż większość z tych produktów utraciłaby swoje walory jeszcze przed dostarczeniem paczki do osadzonego. Z tego właśnie powodu, jak wynika z wyjaśnień udzielonych przez ....., owoce i warzywa są dostępne wyłącznie w drodze zakupów realizowanych w ramach tzw. wypiski.

Trzeba mieć na względzie, że nie wszyscy osadzeni posiadają środki finansowe, aby dokonywać zakupów w drodze wypiski. Osoby te, nie mogąc otrzymać owoców i warzyw w paczce, zostają pozbawione możliwości uzupełnienia swego wyżywienia o te produkty przez cały okres odbywania kary, bowiem nie mogą pozyskać ich w żaden inny sposób. Podkreślić należy również, o czym była już mowa wyżej, że wśród argumentów przywoływanych na rzecz likwidacji możliwości dostarczania paczek przez rodzinę z samodzielnie zakupionych produktów i wprowadzenia e-paczki podnoszono w szczególności, że pozwoli to na rozszerzenie katalogu produktów przekazywanych w paczkach o te, które dotychczas ze względów bezpieczeństwa nie były dozwolone (wśród nich znajdowały się również owoce i warzywa).

Argument przedstawiony przez ....., aczkolwiek istotny, wydaje się słuszny jedynie częściowo. Nie wszystkie bowiem warzywa i owoce są trudne do odważenia w pożądanej ilości. Dodatkowo, w przypadku niektórych owoców czy warzyw cena może być skalkulowana za sztukę, a nie za kilogram, np. jabłko, kiwi, ananas, kalarepa. Zauważyć należy także, że na rynku dostępne są owoce i warzywa w opakowaniach o ściśle określonej wadze, np. paczkowane pomidory, cebula. Podmiot prowadzący kantinę mógłby poszerzyć swoją ofertę towarową o produkty w takiej postaci.

Rozwiązania problemu można poszukiwać także w drodze modyfikacji zasad realizacji paczek żywnościowych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami zamówienie na paczkę mogą złożyć osoby najbliższe dla osadzonego albo sam osadzony. Z treści art. 113a k.k.w. wynika, że wraz ze złożeniem zamówienia należy również wpłacić stosowną, samodzielnie obliczoną wg cennika kwotę, na pokrycie kosztów jej sporządzenia. Dopiero po wpłynięciu środków finansowych na konto podmiotu prowadzącego kantinę paczka jest realizowana. Ponieważ waga niektórych owoców i warzyw nie może być dokładnie określona w chwili składania zamówienia przez osadzonego, obliczenie z góry dokładnej kwoty należności nie jest możliwe. Można by jednak rozważyć przyjęcie, iż w przypadku, gdy zamówienie składają osoby bliskie, może być ono zrealizowane za kwotę niższą niż wpłacona na rachunek kantyny, a nadwyżka będzie przekazana na konto depozytowe osadzonego. W przypadku natomiast, gdy zamówienie składa sam osadzony, kwota należności za paczkę mogłaby być potrącana przez administrację jednostki penitencjarnej z jego konta depozytowego dopiero po otrzymaniu informacji od podmiotu realizującego zamówienie, jaki jest dokładny koszt sporządzenia paczki.

Należy zaznaczyć, że przedstawiony problem dotyczy nie tylko osadzonych w Zakładzie Karnym ....., lecz ma znacznie szerszy zasięg. .... realizuje paczki dla osadzonych również w innych jednostkach penitencjarnych, gdzie zapewne stosuje takie same zasady. Być może także inne podmioty prowadzące kantinę nie rozwiązały w satysfakcjonujący sposób tej kwestii.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 poz. 958 ze zm.), zwracam się z uprzejmą prośbą do Pana Dyrektora o spowodowanie podjęcia działań w celu wypracowania odpowiedniej praktyki lub dokonania takiej zmiany zasad dotyczących sporządzania paczek, aby zapewnić wszystkim osobom przebywającym w zakładach karnych i aresztach śledczych możliwość zamówienia warzyw i owoców w ramach realizacji prawa do otrzymania paczki żywnościowej.

Z poważaniem,
(podpis na oryginale)